

SESSIE 2.B

Hoe kinderen op school verleiden tot actief en graag lezen?

Over werken aan een **schoolbrede
visie en beleid** rond lezen

TANIA VAN ACKER

– IEDEREEN LEEST

KRIS
VAN DEN BRANDEN
– KU LEUVEN

KU LEUVEN

CTO

CENTRUM VOOR TAAL & ONDERWIJS

NAAR EEN SCHOOLBREED LEESBELEID

Kris Van den Branden
KU Leuven

PISA (15-jarigen)

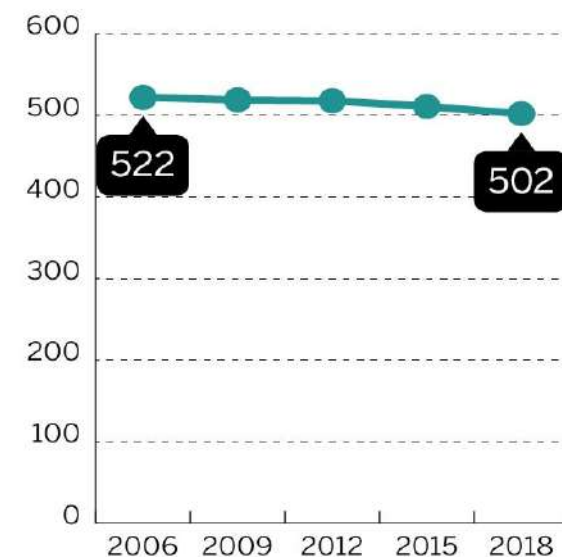
Leesvaardigheid 15-jarigen daalt meer dan ooit en nog half zoveel wiskundeknobbels: dit zijn de nieuwe PISA-resultaten

<https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2019/12/03/pisa/>

PISA 2018 - Lezen

Resultaten voor Vlaanderen

DS Infografiek | Bron: Kabinet Ben Weyts

Hoe komt dat?

- PIRLS 2016: gemiddeld aantal uren besteed aan begrijpend lezen op jaarbasis van 146 (2006) naar 84 (2016) (Tielemans e.a., 2018)
- Leeskilometers maken!

Hoe komt dat?

- Leerlingen vinden lezen saai, vervelend, vooral op school (Tielemans e.a., 2018).
- “...terwijl in 2006 9% van de Vlaamse 10-jarigen nooit of bijna nooit lezen tijdens hun vrije tijd, steeg dat percentage in 2016 naar 17% (Tielemans e.a., 2017). In 2006 las nog 48 procent van de leerlingen dagelijks voor zijn plezier buiten de schooluren, in 2016 was dat gedaald naar 36 procent. Tielemans e.a. (2019) weerhouden dit als een van de weinige hypothesen (naast het dalend aantal uren dat aan begrijpend lezen op school wordt gespendeerd) die de daling van de PIRLS-resultaten kunnen verklaren.” (www.duurzaamonderwijs.com)

AANBEVELINGEN TAALRAAD

- werk vanuit urgentiebesef
- werk aan een schoolbreed taal-leesbeleid
- werk met effectieve vakdidactiek
- werk aan leesmotivatie
- geef formatieve feedback

Effectief onderwijs in
begrijpend lezen

Acties voor beter leesbegrip
en meer leesmotivatie

Hoe doen we dat?

Effectief onderwijs in
begrijpend lezen

Acties voor beter leesbegrip
en meer leesmotivatie

De pikkel en de wop

Een wop mufte zijn frisse fruïn.

Een pikkel beunde snerp in de fruïn van de wop.

“Groes mijn bale fruïn!” loeg de wop biest. “Mijn fruïn is frins!”

“Proest bedaan”, makkelde de pikkel. “Mart jij benedal geen lijpjes?”

“Ik mart geen rotse pikkels”, slokte de wop biester.

Vragen

- Wat mufte de wop?
- Wie beunde in de fruïn van de wop?
- Hoe beunde de pikkel?

FUNCTIONALITEIT

- Geef leerlingen **een goede reden** om actief te lezen!
- Doelgericht lezen: leerlingen lezen om
  - een motiverend doel te bereiken
  - een spannende vraag te beantwoorden
  - iets nieuws te weten te komen
  - het vervolg van het verhaal te ontrafelen
  - ...

FUNCTIONALITEIT

FAKE
NEWS

FUNCTIONALITEIT

FAKE
NEWS

De vragen komen voor de tekst

Anders lezen

Dit is een blad uit een weetboek.

 A. Tom is blind.
Toch gaat hij naar school.
Hij gaat naar een school voor blinden.
Tom leert veel op school.
Hij leest en schrijft.
Hij leest heel graag boeken.
In zijn boeken staan geen letters,
maar bobbelts op een rij.
De bobbelts liggen dik op het blad.
De letter A heeft één bobbel.
De letter B heeft er twee.
Zo voelt Tom welke letter het is,
met de toppen van zijn vingers.

 B. Ali is blind.
Toen hij dertig was,
werd hij ziek.
Nu kan hij niet meer zien.
Soms vraagt hij hulp.
Zeker als hij een brief krijgt.
Dan leest een vriend die voor.
Ali krijgt liever een bandje.
Daar luistert hij zelf naar.

D. Als baby was Sara al blind.
Ze is nu tien en leest graag.
Ze voelt aan bobbelts op het blad.
Denk je dat ze traag leest?
Dat is fout!
Ze leest bijna net zo snel als jij.
Sep leest wel traag.
Hij is pas één jaar blind.
Hij leert hoeveel bobbelts elke letter heeft.
Als hij veel oefent, leest hij sneller.

 C. Sam kan niet zien.
Toch werkt hij graag met de computer.
Hoe doet hij dat?
Bij zijn computer hoort een kastje.
Dat kastje maakt van de letters in de tekst bobbelts.
Sam voelt die bobbelts op het kastje.
Hij weet hoeveel bobbelts de letter A heeft.
En de letter B en de letter C.
Knap hé!

1. Wil je iets weten over blind zijn?
Lees alle vragen.

a. Hoe leest een blinde een boek?

---

b. Hoe leest een blinde zijn post?

---

c. Hoe werkt een blinde met de computer?

---

d. Wie leest het snelst?

Jij of een blinde?

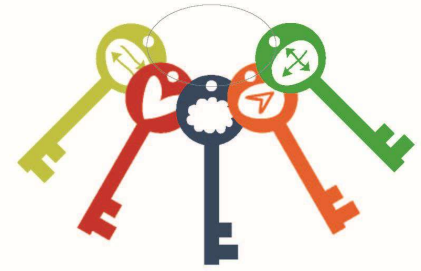
2. Lees het blad uit het weetboek.

3. Zoek het antwoord op twee vragen.
Schrijf dat op.

4. Vergelijk de antwoorden met je buur.
Vul aan wat je nog niet hebt.

INTERACTIE

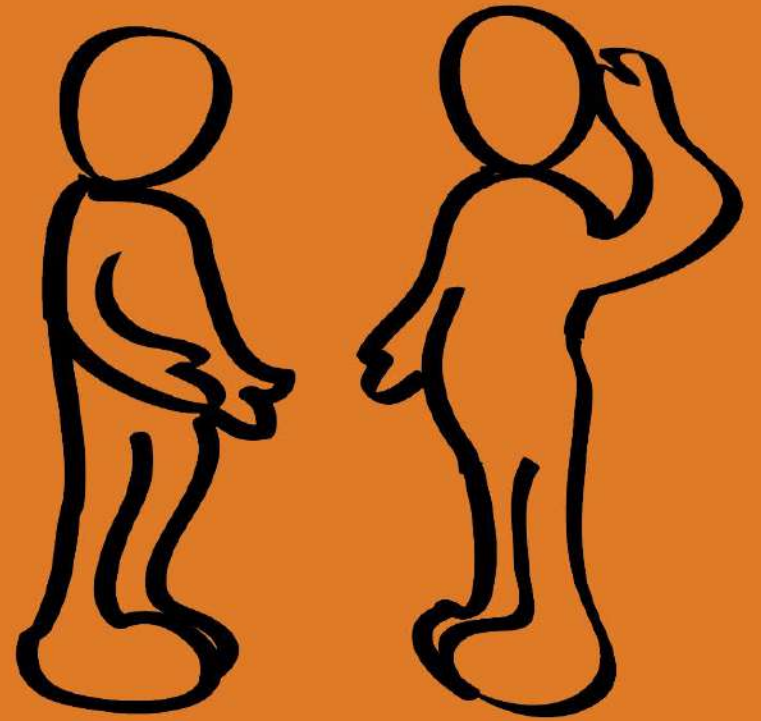

- Voer met leerlingen diepgaande gesprekken over de tekst
  - Bevorder interactie tussen leerlingen over de tekst
-
- VOOR
  - TIJDENS
  - NA

FEETBACK

OR

FEEDBACK

?

EXPLICIET STRATEGIEËN ONDERSTEUNEN

Bruikbare leesstrategieën:

1. Tekstoriëntatie en doelen stellen
2. Vragen stellen aan de tekst
3. Tekstinhoud visualiseren
4. Verbindingen maken met voorkennis
5. Samenvatten
6. Begrip bewaken en verhelderen (bv. moeilijke woordenschat)
7. Tekststructuur herkennen

LEESMOTIVATIE ONDERSTEUNEN

Scholen moeten plaatsen
zijn waar mensen verliefd
worden op leren

Het belang van voorlezen

- Bereidt kinderen voor op het zelf leren lezen
- Verhoogt de leesmotivatie
- Vergroot de taalvaardigheid
- Vergroot het verbeeldingsvermogen en de kennis van de wereld
- Vergroot de woordenschat

Leesmotivatie bevorderen?

- Meta-analyse Van Steensel (2017):
  - Interventies waarin de autonomie, leesinteresse ('reden om te lezen') en sociale motivatie van leerlingen wordt aangesproken, hebben positief effect op leesmotivatie
  - Positief bekrachtigen van leescompetentie heeft positief effect, externe beloningen niet.
  - Investeren in leesmotivatie loont.

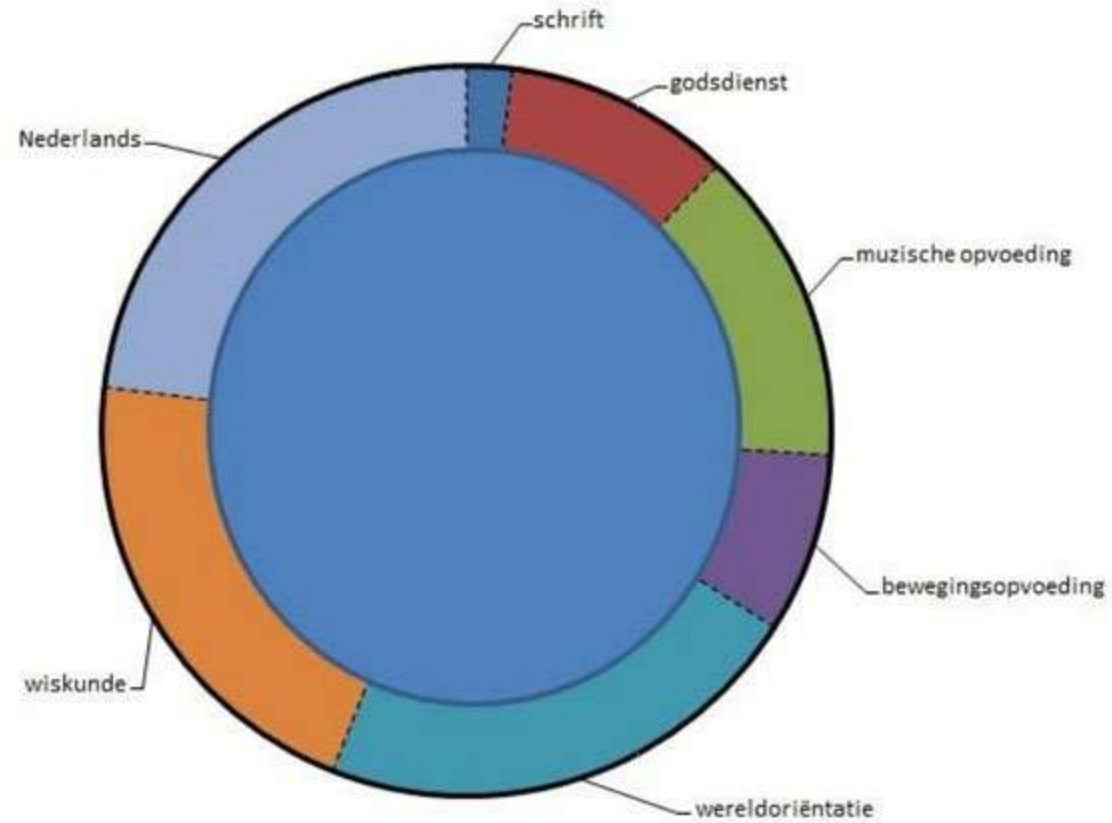

Literatuuronderwijs

- Speel in op smaak en interesses van de leerlingen (via gevarieerd en open boekenaanbod)
- Procesgerichte didactiek (geef leerlingen kansen om te reageren op tekst, ZELF vragen te stellen aan tekst, in interactie te gaan met andere leerlingen; gebruik ICT om dialoog te bevorderen)
- Bouw tekstbestuderende aanpak op tekstervarende aanpak
- Gebruik leesportfolio dynamisch (als aanzet tot dialoog)

TRANSFER

2,5

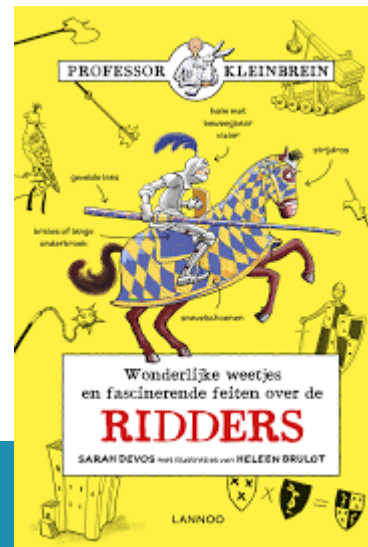

18

Transfer

- Leerlingen lezen uitdagende fictie- en non-fictieteksten rond een bepaald (W.O-) thema
- Ze bouwen geïntegreerd aan kennis, vaardigheden en attitudes rond thema én begrijpend lezen
- Ondersteuning (ook op vlak van technisch lezen) voor leerlingen die het nodig hebben

Hoe ontstaan regenbogen?

- Les 1 (Engels): Hoe ontstaan regenbogen + tekst Richard Dawkins (The magic of reality:
- Les 2 (Natuurwetenschappen): Zelf een regenboog maken
- Les 3 (Nederlands): Diapresentatie voorbereiden
- Les 4 (Nederlands): Diapresentatie geven aan ander leerjaar

TRANSFER

- Ook buitenschools!
  - Samenwerking met openbare bibliotheek
  - Samenwerking met kinderopvang, crèches, speelpleinen...
  - Voorlezen thuis stimuleren
  - Iedereen Leest!
  - Maak gebruik van moderne media (bv. Boekenzoeker)

AANBEVELINGEN TAALRAAD

- werk vanuit urgentiebesef
- **werk aan een schoolbreed taal-leesbeleid**
- werk met effectieve vakdidactiek
- werk aan leesmotivatie
- geef formatieve feedback

Effectief onderwijs in
begrijpend lezen

Acties voor beter leesbegrip
en meer leesmotivatie

Naar een schoolbreed leesbeleid

- Gezamenlijke beginsituatieanalyse: *Waar staan we?*
- Gezamenlijk doelen bepalen: *Waar willen we naartoe?*
- Gezamenlijk een visie ontwerpen: *Hoe gaan we daar geraken?*
- Gezamenlijk acties plannen en uitvoeren: **DOEN!**
- Gezamenlijk effecten evalueren: *Wat levert het op?*

Naar een schoolbreed leesbeleid

- Gezamenlijke beginsituatieanalyse: *Waar staan we?*

Hoe goed doen onze leerlingen het t.o.v. de kerndoelen?

Hoe goed doen wij het? (sterktes – zwaktes)

- Gezamenlijk doelen bepalen: *Waar willen we naartoe?*
- Gezamenlijk een visie ontwerpen: *Hoe gaan we daar geraken?*
- Gezamenlijk acties plannen en uitvoeren: *DOEN!*
- Gezamenlijk effecten evalueren: *Wat levert het op?*

Naar een schoolbreed leesbeleid

- Gezamenlijke beginsituatieanalyse: *Waar staan we?*
- **Gezamenlijk doelen bepalen: *Waar willen we naartoe?***
  - Doelen op leerlingniveau? Wat moeten onze leerlingen beter kunnen en kennen?
  - Doelen op leerkrachtniveau: wat moeten onze leraren beter kunnen?
  - Doelen op schoolniveau: Wat moet het team en de schoolorganisatie beter kunnen?
- Gezamenlijk een visie ontwerpen: *Hoe gaan we daar geraken?*
- Gezamenlijk acties plannen en uitvoeren: *DOEN!*
- Gezamenlijk effecten evalueren: *Wat levert het op?*

Naar een schoolbreed leesbeleid

- Gezamenlijke beginsituatieanalyse: *Waar staan we?*
- Gezamenlijk doelen bepalen: *Waar willen we naartoe?*
- Gezamenlijk een **visie** ontwerpen: *Hoe gaan we daar geraken?*
  - Inhoudelijke visie: evidence-informed: wat zegt onderzoek dat werkt?
  - Strategische visie: hoe kan het team zich professionaliseren op dit vlak?
- Gezamenlijk acties plannen en uitvoeren: *DOEN!*
- Gezamenlijk effecten evalueren: *Wat levert het op?*

Kunnen leerkrachten daar beter in worden?

- Door coaching of nascholing?
  - Theorie + praktijk!
  - Schoolspecifiek
  - Coaching op de vloer
  - Geleidelijk (tijd nemen)
  - Samen!

(Merchie e.a., 2016)

Kunnen leerkrachten daar beter in worden?

- Door elkaar te observeren... (Burgess, Rawal & Taylor, 2019)

Positieve effecten op taalvaardigheid en wiskundecompetenties van leerlingen!

- Leraren gebruiken observatieformulier met kenmerken van effectief onderwijs
- Leraren gaan in gesprek met elkaar (feedback, alternatieven)
- Low-stakes, collegiaal

T

Together

E

Everyone

A

Achieves

M

More

**MARGOT
VAN DINGENEN
– IEDEREEN LEEST**

#iedereenleest
Slido.com – code 11022020

SITUATIE 1

School X werkt een heel jaar aan lezen en organiseert een mooi boekenfeest op het einde van het schooljaar. Het jaar nadien is het thema 'Olympische Spelen' en wordt het leeskwartiertje vervangen door een loopkwartiertje.

1. VISIE

1. VISIE

- *Waarom kiezen we er als school voor om tijd te besteden aan leesplezier?*
- **Uitgeschreven + zichtbaar**

SITUATIE 2

Er wordt een werkgroep opgericht rond lezen en leesplezier. De directie geeft de werkgroep complete vrijheid en neemt zelf niet deel.

1. VISIE

2. DIRECTIE

1. VISIE

2. DIRECTIE

- *Alles mag, alles kan ≠ betrokkenheid*
- *Stuurt iedereen aan, verhaal van de hele school*

SITUATIE 3

De leerkracht biologie heeft een manier gevonden om af en toe boeken in haar les te introduceren. De andere leerkrachten van wetenschappelijke vakken worstelen hiermee en weten niet hoe ze eraan moeten beginnen.

1. VISIE

2. DIRECTIE

3. INTERNE COMMUNICATIE

1. VISIE

2. DIRECTIE

3. **INTERNE COMMUNICATIE**

- *Het hele team mee*
- *“Wat doen jullie al?”*

SITUATIE 4

*Leerkrachten uit de derde graad
vrezende in tijdsnood te komen als
ze elke dag moeten voorlezen. De
werkgroep probeert hen ervan te
overtuigen dat dit niet zo zal zijn.
Er is al veel overleg geweest,
maar zonder resultaat.*

-
1. VISIE
  2. DIRECTIE
  3. INTERNE COMMUNICATIE
  4. **DAADKRACHT**

1. VISIE

2. DIRECTIE

3. INTERNE COMMUNICATIE

4. DAADKRACHT

- *Elke actie komt met voor- en nadelen*
- *Trial-and-error (en reflectie)*

SITUATIE 5

De school zet al een heel jaar stevig in op lezen. Wanneer de inspectie langskomt en vraagt of ze dit merkt aan de leesmotivatie van hun leerlingen, weet de school niet hoe ze dit kan aantonen.

-
1. VISIE
  2. DIRECTIE
  3. INTERNE COMMUNICATIE
  4. DAADKRACHT
  - 5. REFLECTIE EN EVALUATIE**

1. VISIE

2. DIRECTIE

3. INTERNE COMMUNICATIE

4. DAADKRACHT

5. REFLECTIE EN EVALUATIE

• *Behouden? Aanpassen? Schrappen?*

• *Op lange termijn*

1. VISIE

2. DIRECTIE

3. INTERNE COMMUNICATIE

4. DAADKRACHT

5. REFLECTIE EN EVALUATIE

Meer weten?

Home > Over lezen > Nieuws

© Michiel Devijver | Iedereen Leest

LEESMOTIVATIE | ONDERWIJS

15 mei 2019

Project gestart met scholen die bouwen aan een inspirerende leesomgeving

In het Brusselse *Art Basics for Children* vond op 3 mei de startdag plaats van het traject 'Maak van je school een inspirerende leesomgeving'. Deelnemers kregen inspiratie om leesmotivatie te stimuleren, doken zelf in het recente kinderboekenaanbod en reflecteerden samen over hoe je een gevarieerde boekencollectie op maat van je klas of school kan samenstellen.

In opdracht en met de steun van de minister van onderwijs verspreide Iedereen Leest in maart een oproep voor het traject 'Maak van je school een inspirerende leesomgeving'. Dit traject zet een inspirerende leesomgeving als belangrijke bouwsteen in de kijker om de leesmotivatie van en het leesplezier bij leerlingen te stimuleren. Meer dan 200 basisscholen stelden zich kandidaat. Hieruit selecteerde de jury 20 scholen die op 3 mei bijeenkwamen in *Art Basics for Children* – een locatie die op zich een inspirerende leesomgeving is.

Lees de artikels op www.iedereenleest.be

Of bekijk een samenvattend filmpje:
<https://vimeo.com/376258706>

#iedereenleest
Slido.com – code 11022020

**EDWARD
VAN DE VENDEL
– AUTEUR**

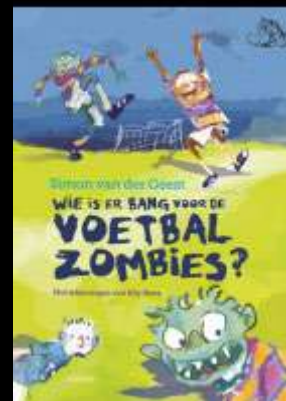
Em. Querido's Kinderboeken Uitgeverij presenteert:
Tijgerlezen – een belangrijke nieuwe serie voor alle beginnende lezers van vijf tot negen jaar

Gelukkig leren lezen

EDWARD VAN DE VENDEL
FLOOR DE GOEDE

HEEL HEEL HEEL VIES BOEK

QUERIDO

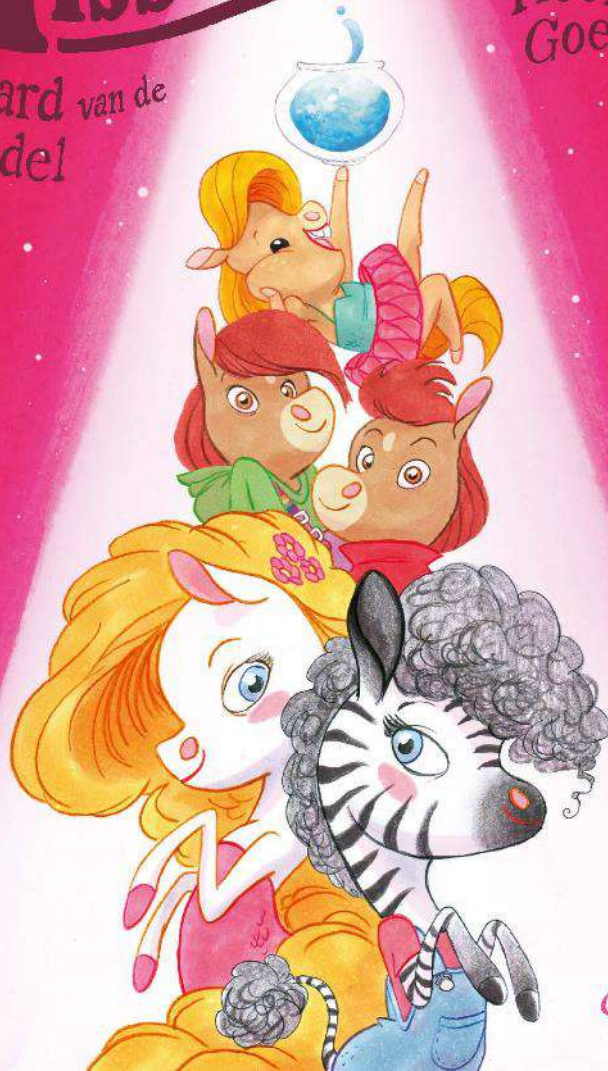

MISS EENHOORN

Edward van de
Vendel

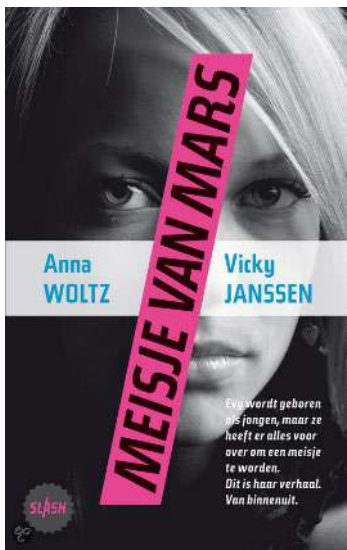
Floor de
Goede

Querido

**WAARGEBEURDE LEVENSVERRHALEN VAN BIJZONDERE
JONGEREN / OPGETEKEND DOOR BEKENDE SCHRIJVERS**

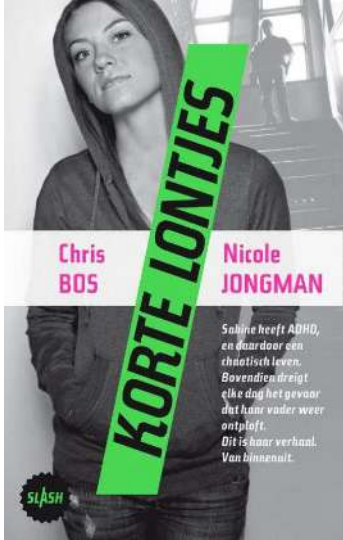

Anna
WOLTZ

Vicky
JANSSEN

MEISJE VAN MARS

Een wordt geboren als jongen, maar ze heeft er alles voor over om een meisje te worden. Dit is haar verhaal. Van binnenuit.

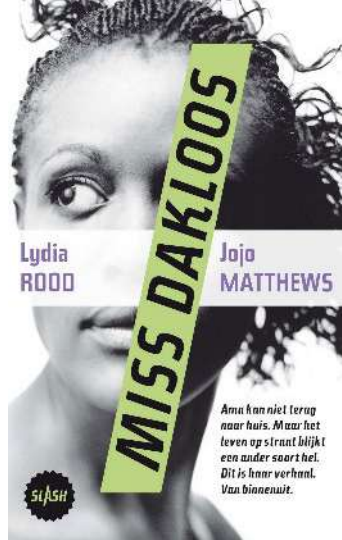

Chris
BOS

Nicole
JONGMAN

KORTE LONTJES

Sabine heeft ADHD, en daardoor een chaotisch leven. Bovendien dreigt elke dag het gevaar dat haar vader weer ontploft. Dit is haar verhaal. Van binnenuit.

Lydia
ROOD

Jojo
MATTHEWS

MISS DAKLOOS

Ama kan niet terug naar huis. Maar het leven op straat blijkt een ander soort hel. Dit is haar verhaal. Van binnenuit.

Jelmer
SOES

SANDJ

LICHAAM VAN LICHT

Jonas wil het liefst dag en nacht gamen. Kan hij nog wel stoppen? Dit is zijn verhaal. Van binnenuit.

Bibi
DUMONTAK

Castel

LATINO KING

Castel wordt gearresteerd tot acht jaar in een Dominicaanse gevangenis. Hij moet zien te ontsnappen. Dit is zijn verhaal. Van binnenuit.

Do
VAN RANST

Maarten
VAN HOVE

SHOWBIZZKISS

Maarten speelt mee in een musical en beleeft heerlijke tijden in de spotlights. Maar drie jaar later wil hij niet meer aan die rol herinnerd worden. In dit boek lees je Maartens verhaal van binnenuit.

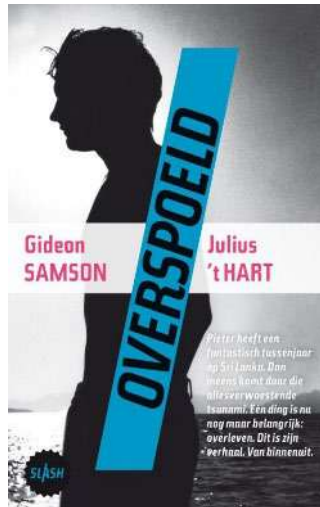

Mirjam
OLDENHAVÉ

Cynthia
VAN ECK

VOOR JOU 10 ANDEREN

Ze groeide op in een illegaal kindertehuis. Gewoon in Nederland. Nou ja, gewoon... In dit boek lees je haar hele verhaal. Van binnenuit.

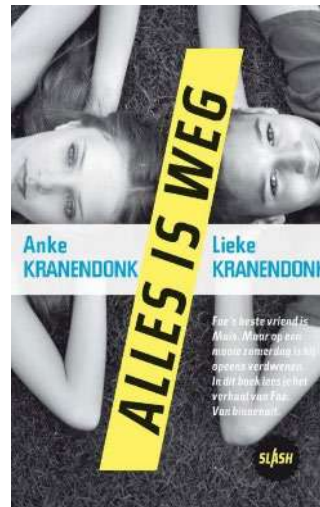

Gideon
SAMSON

Julius
't HART

OVERSPOELD

Pieter heeft een traumatisch lossenjaar op Sri Lanka. Dan meent komt daar de alle overwoestende tsunami. Een ding is nu nog maar belangrijk: overleven. Dit is zijn verhaal. Van binnenuit.

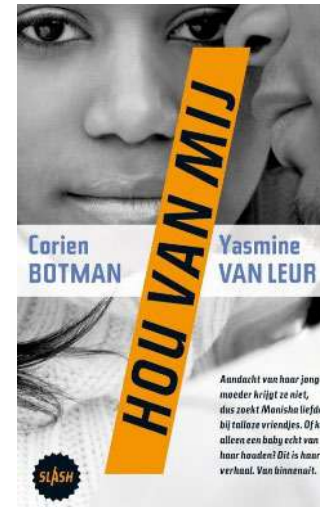

Anke
KRANENDONK

Lieke
KRANENDONK

ALLES IS WEG

Far's beste vriend is Mani. Maar op een misse zomerdag is hij op een verdwenen. In dit boek lees je het verhaal van Far. Van binnenuit.

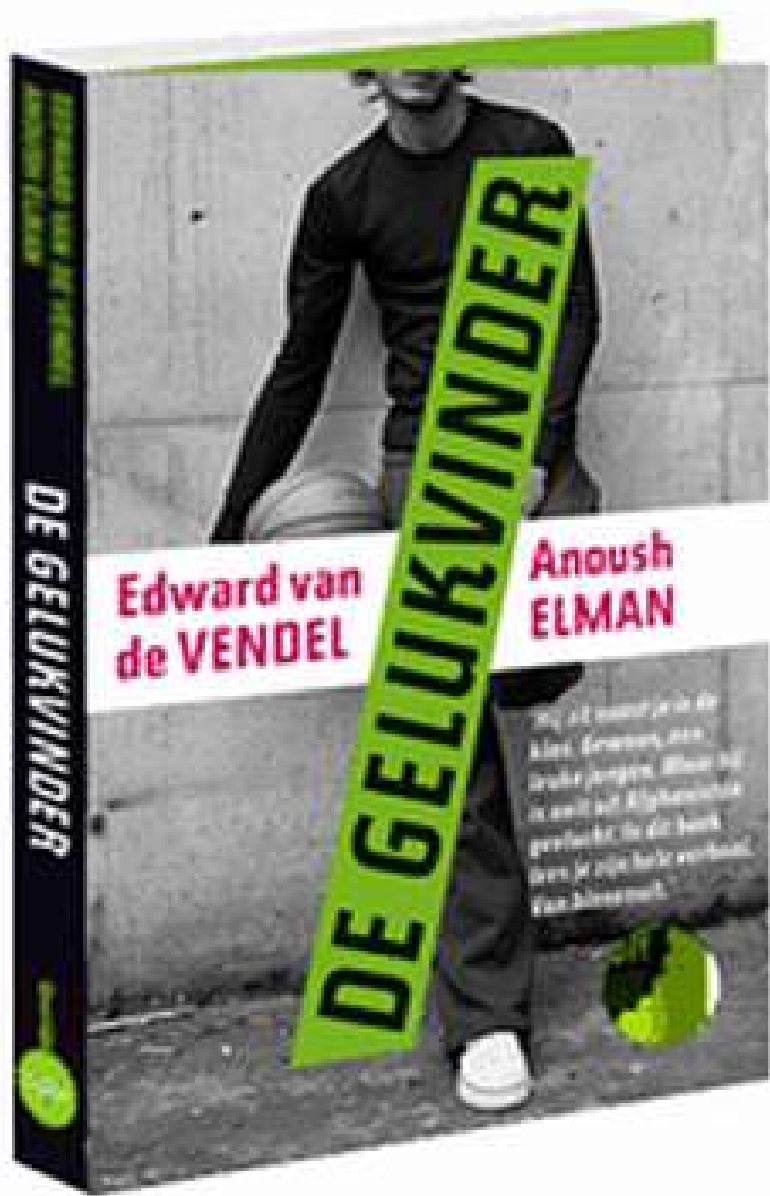

Corien
BOTMAN

Yasmine
VAN LEUR

HOU VAN MIJ

Andacht van haar jonge moeder krijgt ze niet, dus zoekt Manisha liefde bij talloze vriendjes. Of kan alleen een baby echt van haar houden? Dit is haar verhaal. Van binnenuit.

ROBBIEN VAN DE VENDEL
ANOUSH ELMAN

DE GELUKVINDER

Edward van
de VENDEL

Anoush
ELMAN

DE GELUKVINDER

Op 21 maart 2014 de
Kiss Concert van
vrijdagavond. Het is
niet het eigenlijke
premieredatum van
de 2014-2015 seizoen.
Van Anoush.

EDWARD VAN DE VENDEL

MET PORTRETTEN VAN FLOOR DE GOEDE

Gloei

INTERVIEWS EN
GEDICHTEN

QUERIDO GLOW

Edward van de Vendel & Martijn van der Linden

**Wat je moet doen als
je over een nijlpaard
struikelt** Gedichten waar je
wat aan hebt

Querido